

K Z O M B U N D I A K Ń A T
Z B A D A Ń

Warszawa, maj 2012

www.cbos.pl ● sekretariat@cbos.pl

BS/64/2012

**BEZROBOCIE I BEZROBOTNI
W BADANIACH OPINII
SPOŁECZNEJ**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
11 stycznia 2012 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Tak jak w ostatnich latach, na podstawie naszego marcowego i kwietniowego badania¹ postanowiliśmy oszacować, w ilu rodzinach w Polsce jest obecnie ktoś bez pracy. Interesowała nas również osobista sytuacja badanych – czy byli kiedyś bezrobotnymi czy też są nimi obecnie. Przede wszystkim jednak staraliśmy się opisać sytuację życiową respondentów, którzy uważają się za bezrobotnych (11%, tj. 219 osób w badanej próbie²). Pytaliśmy, jak długo nie mają zatrudnienia, czy są zarejestrowani w urzędzie pracy, z czego się obecnie utrzymują, ilu z nich poszukuje pracy, ilu gotowych jest ją podjąć w najbliższym czasie. Ponadto próbowaliśmy się dowiedzieć, do jakich wyrzeczeń są skłonni, aby zdobyć zatrudnienie.

BEZROBOCIE W RODZINACH RESPONDENTÓW

W celu ustalenia odsetka rodzin rzeczywiście dotkniętych bezrobociem zapytaliśmy respondentów, czy ktoś z ich gospodarstwa domowego jest teraz bez pracy, poszukuje jej i byłby gotów zatrudnić się w najbliższym czasie. Z deklaracji uzyskanych w marcowym i kwietniowym sondażu wynika, że osoby bezrobotne i poszukujące pracy można obecnie spotkać w mniej więcej co czwartej rodzinie (24%).

Odsetek rodzin bezpośrednio doświadczających bezrobocia ulegał w ostatnich jedenastu latach nieznacznym wahaniom – najniższy był w 2008 roku (21%), kiedy to również realny poziom rejestrowanego bezrobocia w Polsce był najniższy po 1990 roku³, a najwyższy w 2005 roku (38%), jednak w ostatnich czterech latach pozostaje w miarę stabilny.

¹ Badania „Aktualne problemy i wydarzenia” (262 i 263) przeprowadzono w dniach 8 – 14 marca oraz 12 – 18 kwietnia 2012 roku na 2033-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

² W badaniu marcowym odpowiadało 114 osób bezrobotnych, a w kwietniowym – 105.

³ www.stat.gov.pl

Tabela 1

Czy ktoś z Pana(i) gospodarstwa domowego jest obecnie bezrobotny, szuka pracy i byłby gotów podjąć ją w najbliższym czasie?*	Wskazania respondentów według terminów badań											
	IV 2001	IV 2002	III 2003	III 2004	III 2005	III 2006	III 2007	IV 2008	III 2009	III/IV 2010	III/IV 2011	III/IV 2012
	w procentach											
Tak	26	35	37	33	38	33	32	21	25	23	26	24
Nie	74	65	63	67	61	66	68	79	75	77	74	76
Trudno powiedzieć	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0

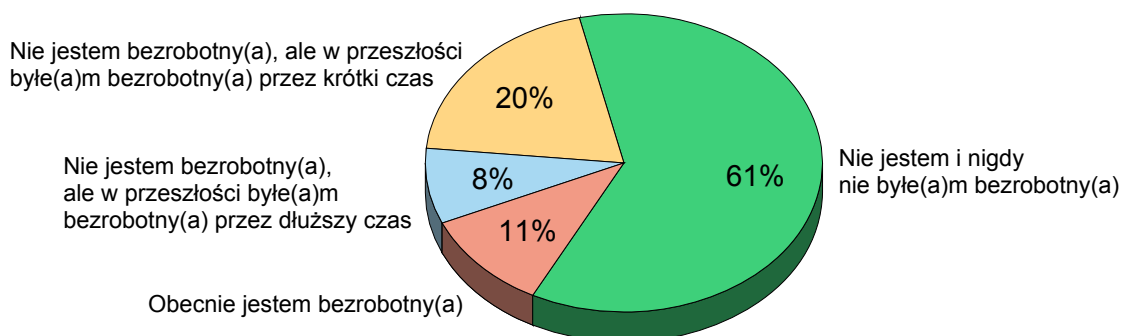
* W latach 2001–2004 pytaliśmy, czy ktoś w gospodarstwie domowym jest obecnie bezrobotny, nie precyzując, kogo uznaje się za bezrobotnego

Bezrobocie (rozumiane jako brak zatrudnienia powiązany z poszukiwaniem pracy i gotowością do szybkiego jej podjęcia) niezmiennie w największym stopniu dotyka rodziny najbiedniejsze, a więc mające najniższe dochody *per capita* oraz najgorzej oceniające sytuację materialną swoich gospodarstw domowych. Zależność ta jednak wynika raczej z faktu, że to bezrobocie osoby pozostającej we wspólnym gospodarstwie domowym niekorzystnie wpływa na kondycję materialną rodziny. Inne czynniki sprzyjające doświadczaniu bezrobocia w rodzinach respondentów to niższe wykształcenie (podstawowe lub zasadnicze zawodowe) oraz zamieszkiwanie w mniejszych miejscowościach. Im lepsze są warunki bytu badanych, im wyższy poziom wykształcenia i, co się z tym wiąże, bardziej znacząca pozycja zawodowa oraz im większa miejscowość zamieszkania, tym rzadziej problem bezrobocia dotyczy ich rodzin – zob. tabele aneksowe.

BEZROBOCIE W DOŚWIADCZENIU OSOBISTYM

Pytając o osobistą sytuację respondentów celowo nie precyzowaliśmy, kogo można uznać za bezrobotnego, zdając się na ich subiektywną ocenę i własną definicję bezrobocia. Zgodnie z uzyskanymi deklaracjami, osoby bezrobotne stanowiły w marcu i kwietniu 11% ogółu badanych. Dodatkowo 28% dorosłych Polaków przyznało, że byli bezrobotnymi w przeszłości – przez krótszy (20%) lub dłuższy czas (8%). Pozostali ankietowani (61%) nigdy nie doświadczyli braku pracy. W sumie bezrobocie w przeszłości lub obecnie dotknęło dwie piąte dorosłych Polaków.

RYS. 1. CZY PAN(I) JEST OBECNIE BEZROBOTNY(A) LUB KIEDYKOLWIEK W PRZESZŁOŚCI BYŁ(A) PAN(I) BEZROBOTNY(A) PRZEZ KRÓTKI LUB DŁUŻSZY CZAS?

W latach 2001–2011 odsetek osób, które osobiście nigdy nie doświadczyły bezrobocia, wahał się od 67% do 59%. Obecnie należy do najniższych od czasu, kiedy monitorujemy tę kwestię, przy czym wynika to nie tyle ze wzrostu odsetka bezrobotnych (gdyż ten od kilku lat pozostaje na zbliżonym poziomie), ile raczej z utrzymującego się od ubiegłego roku nieznacznego zwiększenia się odsetka tych, którzy deklarują, że w przeszłości przez krótki czas pozostawali bez pracy.

Tabela 2

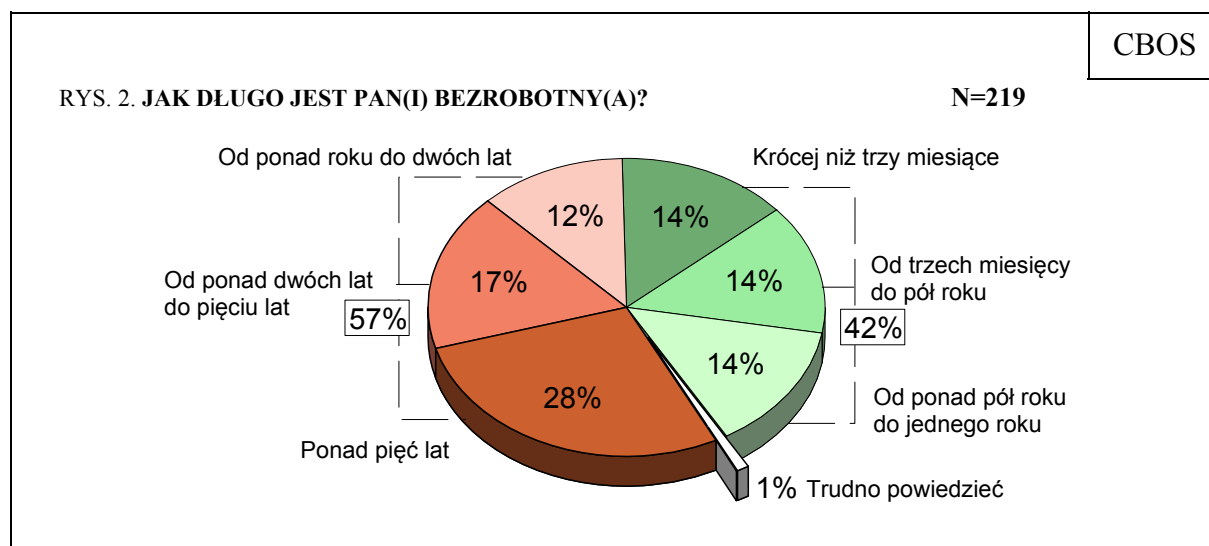
Czy Pan(i) jest obecnie bezrobotny(a) lub kiedykolwiek w przeszłości był(a) Pan(i) bezrobotny(a) przez krótki lub dłuższy czas?	Wskazania respondentów według terminów badań											
	IV 2001	IV 2002	III 2003	III 2004	III 2005	III 2006	III 2007	IV 2008	III 2009	III/IV 2010	III/IV 2011	III/IV 2012
	w procentach											
Nie jestem i nigdy nie byłem(a)m bezrobotny(a)	67	65	64	63	63	61	61	66	64	65	59	61
Nie jestem bezrobotny(a), ale w przeszłości byłem(a)m bezrobotny(a) przez krótki czas	11	12	13	17	16	16	16	19	16	17	21	20
Nie jestem bezrobotny(a), ale w przeszłości byłem(a)m bezrobotny(a) przez dłuższy czas	6	5	4	6	7	8	8	6	9	8	9	8
Obecnie jestem bezrobotny(a)	16	18	19	14	14	15	15	9	11	10	11	11

Osobiste doświadczenia związane z bezrobociem są zróżnicowane głównie ze względu na wiek, wykształcenie, miejsce zamieszkania, kwalifikacje zawodowe oraz sytuację materialną badanych (zob. tabele aneksowe). Obecnie do bezrobotnych nieco częściej niż pozostali zaliczają się najmłodszy respondenci, badani z wykształceniem podstawowym lub zasadniczym zawodowym, mieszkający na wsi i w małych miastach,

dysponujący najniższym dochodem w przeliczeniu na osobę w gospodarstwie domowym oraz najgorzej oceniający sytuację materialną swoich rodzin. Z kolei osoby, które nigdy nie doświadczyły bezrobocia, to – jak wynika z deklaracji – głównie najstarsi respondenci (mający co najmniej 55 lat), z wykształceniem podstawowym, a także badani o najwyższych dochodach *per capita*, a w grupach zawodowych – emeryci, uczniowie i studenci, pracownicy średniego szczebla, w tym technicy, a także rolnicy.

CZAS POZOSTAWANIA BEZ PRACY

Bezrobocie w Polsce ma w przeważającym stopniu charakter bezrobocia długotrwałego. Blisko trzy piąte osób bezrobotnych (57%) pozostaje bez pracy dłużej niż rok, w tym jedna szósta (17%) nie ma zatrudnienia od ponad dwóch do pięciu lat, a więcej niż jedna czwarta (28%) nie pracuje od ponad pięciu lat. Wśród badanych deklarujących krótkotrwałe bezrobocie, którzy w sumie stanowią nieco ponad dwie piąte bezrobotnych (42%), takie same liczebnie (po 14%) są grupy niemających zatrudnienia krócej niż trzy miesiące, od trzech miesięcy do pół roku, a także od pół roku do roku.

Pomiary od 2001 roku wskazują, że bezrobocie w Polsce ma niezmiennie długookresowy charakter, przy czym w latach 2001–2007 przewaga osób długotrwałe bezrobotnych nad pozostającymi bez pracy nie dłużej niż rok była dużo większa niż obecnie i wykazywała tendencję rosnącą. W latach 2008–2009 przewaga ta istotnie zmalała i od 2009 roku utrzymuje się na w miarę zbliżonym poziomie.

RYS. 3. JAK DŁUGO JEST PAN(I) BEZROBOTNY(A)?

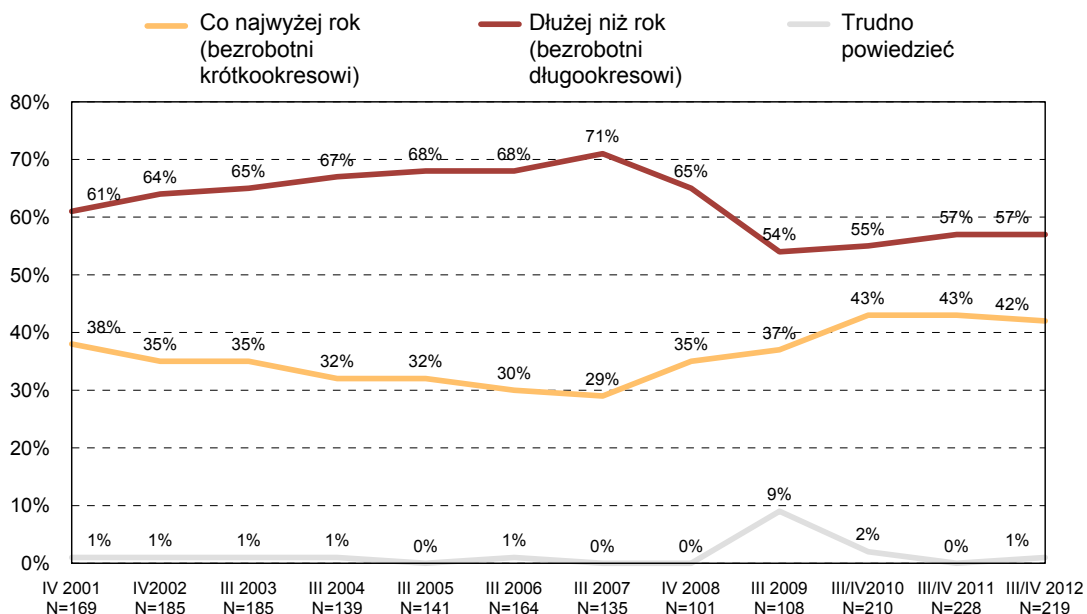

Tabela 3

Jak długo jest Pan(i) bezrobotny(a)?	Wskazania bezrobotnych według terminów badań											
	IV 2001	IV 2002	III 2003	III 2004	III 2005	III 2006	III 2007	IV 2008	III 2009	III/IV 2010	III/IV 2011	III/IV 2012
	N=169	N=185	N=185	N=139	N=141	N=164	N=135	N=101	N=108	N=210	N=228	N=219
	w procentach											
Krócej niż trzy miesiące	12	8	11	8	9	5	17	12	13	10	9	14
Od trzech miesięcy do pół roku	11	9	9	9	13	13	6	8	13	17	18	14
Od ponad pół roku do jednego roku	15	18	15	15	10	12	6	15	11	16	16	14
Od ponad roku do dwóch lat	15	19	18	17	14	16	7	6	17	13	13	12
Dłużej niż dwa lata	46	45	47	50	54	52	64	58	37	42	44	45
w tym:												
– od ponad dwóch do pięciu lat	-	-	-	-	27	23	25	22	18	10	15	17
– ponad pięć lat	-	-	-	-	27	29	39	36	19	32	29	28
Trudno powiedzieć	1	1	1	1	0	1	0	0	9	2	0	1

Porównanie cech społeczno-demograficznych respondentów pozostających bez pracy ponad rok oraz tych, którzy są krócej bezrobotni, ukazuje różnice w składzie społecznym obu grup. Bezrobotnych krótkookresowych wyróżnia na tle tych, którzy nie pracują od ponad roku, raczej młodszy wiek, wyższe wykształcenie, zamieszkiwanie w większych miejscowościach, dobre oceny własnych warunków materialnych oraz wyższy dochód

per capita. Bezrobotni długookresowi to stosunkowo najczęściej respondenci niezadowoleni z kondycji materialnej swoich gospodarstw domowych, badani w wieku 55–64 lata, mieszkańcy wsi oraz osoby z wykształceniem podstawowym.

REJESTRACJA W URZĘDZIE PRACY

Z deklaracji bezrobotnych wynika, że większość z nich (59%) zarejestrowana jest w urzędzie pracy. Po odnotowanym w 2009 roku znaczącym spadku deklaracji rejestracji zauważalna jest tendencja wzrostowa. Wciąż jednak odsetek osób bezrobotnych rejestrujących się w urzędach jest istotnie niższy niż w latach 2001-2008.

Tabela 4

Czy jest Pan(i) obecnie zarejestrowany(a) w urzędzie pracy jako bezrobotny(a)?	Wskaźniki bezrobotnych według terminów badań											
	IV 2001	IV 2002	III 2003	III 2004	III 2005	III 2006	III 2007	IV 2008	III 2009	III/IV 2010	III/IV 2011	III/IV 2012
N=	169	185	185	139	141	164	135	101	108	210	228	219
	w procentach											
Tak	75	78	74	70	70	72	65	67	46	56	58	59
Nie	25	22	26	30	30	28	35	33	54	44	42	41

Deklaracje rejestracji w urzędzie pracy częściej składają bezrobotni płci męskiej niż żeńskiej. Nieco częściej do grupy zarejestrowanych bezrobotnych można zaliczyć również niemających pracy mieszkańców najmniejszych miast, osoby niezadowolone z sytuacji materialnej swojego gospodarstwa domowego, o najniższych dochodach *per capita*, z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz w wieku od 25 do 44 lat.

ŹRÓDŁA UTRZYMANIA

Zdecydowana większość bezrobotnych (70%) przyznaje, że pozostaje głównie na utrzymaniu rodziny. Ponad jedna czwarta deklaruje jednak, że żyje przede wszystkim z własnej pracy, zazwyczaj dorywczej (27%) oraz – zupełnie sporadycznie – z drobnego handlu (1%) i prac stałych (1%). Z wcześniej poczynionych oszczędności utrzymuje się co ósmy bezrobotny (13%). Taki sam odsetek osób pozostających bez pracy (13%) żyje głównie z zasiłku dla bezrobotnych. Co dziesiąty natomiast (10%) wymienia takie pozazarobkowe źródła utrzymania, jak świadczenia z opieki społecznej, instytucji

charytatywnych oraz Kościoła. Nieliczni (1%) przyznają, że utrzymują się na ogół z wyprzedaży posiadanych przedmiotów.

Od 2011 roku nieznacznie przybyło badanych utrzymujących się głównie z prac dorywczych (z 24% do 27%) oraz z zasiłku dla bezrobotnych (z 10% do 13%), minimalnie ubyło natomiast tych, którzy żyją przede wszystkim z oszczędności (z 15% do 13%). Pozostałe źródła utrzymania wskazywane są równie często jak przed rokiem. Patrząc jednak z nieco dłuższej perspektywy czasowej można zauważyć, że od 2007 roku systematycznie maleje odsetek wskazań na pomoc opieki społecznej czy Kościoła jako głównego źródła utrzymania osób bezrobotnych.

Tabela 5

Z czego przede wszystkim utrzymuje się Pan(i) obecnie?	Wskazania bezrobotnych według terminów badań										
	IV 2001	IV 2002	III 2003	III 2004	III 2005	III 2006	III 2007	IV 2008	III/IV 2010	III/IV 2011	III/IV 2012
N=	169	185	185	139	141	164	135	101	210	228	219
	w procentach										
Pozostają na utrzymaniu członków rodziny	81	70	75	76	68	71	75	76	69	71	70
Z prac dorywczych	44	39	45	40	39	47	30	33	26	24	27
Z oszczędności	20	9	13	13	13	13	8	9	10	15	13
Z zasiłku dla bezrobotnych	15	25	12	20	9	11	11	9	12	10	13
Z pomocy opieki społecznej, instytucji charytatywnych, Kościoła	12	19	12	16	17	16	20	16	14	11	10
Z drobnego handlu	8	5	4	6	7	7	1	2	2	2	1
Z wyprzedaży posiadanych przedmiotów	6	0	3	6	1	4	0	0	1	1	1
Z prac stałych	1	2	2	5	1	1	1	0	1	0	1
Z pieniędzy zdobytych niezupełnie uczciwie	3	2	2	4	3	4	2	1	0	0	0
Trudno powiedzieć	2	1	0	2	2	1	2	0	2	2	3

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ respondenci mogli wskazać kilka źródeł utrzymania

POSZUKIWANIE ZATRUDNIENIA I GOTOWOŚĆ DO PODJĘCIA PRACY

Z deklaracji bezrobotnych wynika, że zdecydowana większość z nich (74%) chciałaby zmienić swoją sytuację i poszukuje zatrudnienia (68%) lub już je znalazła (6%)⁴. Nadal jednak ponad jedna czwarta (26%) nie podejmuje żadnych działań w tym kierunku, co sprawia, że ich status jako bezrobotnych można podać w wątpliwość, ponieważ przyjmuje się, że bezrobotny to człowiek, który nie ma stałego zatrudnienia, ale jest gotów podjąć pracę

i aktywnie jej poszukuje. W porównaniu z rokiem ubiegłym minimalnie wzrósł (o 2 punkty) odsetek bezrobotnych, którzy nie mają pracy i jej nie szukają.

Tabela 6

Czy obecnie poszukuje Pan(i) pracy? N=	Wskazania bezrobotnych według terminów badań									
	III 2003	III 2004	III 2005	III 2006	III 2007	IV 2008	III 2009	III/IV 2010	III/IV 2011	III/IV 2012
	185	139	141	164	135	101	108	210	228	219
	w procentach									
Tak	82	83	73	79	69	72	65	73	76	68
Nie, mam pracę załatwioną i czekam na jej podjęcie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
Nie	18	18	27	21	31	28	35	27	24	26

Tak samo jak przed rokiem większość bezrobotnych (71%) skłonna jest jak najszybciej się zatrudnić. Brak gotowości do niemal natychmiastowego rozpoczęcia pracy zgłasza więcej niż jedna czwarta (27%). Jest to wprawdzie nieco mniejszy odsetek niż w latach 2007–2009, ale nadal istotnie większy niż w roku 2005 i 2006.

Tabela 7

Czy jest Pan(i) gotowy(a) podjąć pracę w tym lub następnym tygodniu? N=	Wskazania bezrobotnych według terminów badań							
	III 2005	III 2006	III 2007	IV 2008	III 2009	III/IV 2010	III/IV 2011	III/IV 2012
	141	164	135	101	108	210	228	219
	w procentach							
Tak	78	78	69	60	67	72	71	71
Nie	19	19	29	33	29	27	28	27
Trudno powiedzieć	3	3	2	7	4	1	1	2

Aby otrzymać pracę, bezrobotni często skłonni są do różnego rodzaju wyrzeczeń. O ile dotychczas z roku na rok zauważalna była tendencja do zmniejszania się elastyczności bezrobotnych, o tyle tegoroczny pomiar wskazuje na wzrost ich gotowości do poświęceń w celu znalezienia zatrudnienia.

Ponad trzy czwarte bezrobotnych (80%, od roku 2011 wzrost o 7 punktów) stanowią osoby, które w celu znalezienia pracy gotowe są do przekwalifikowania się lub nauczania się nowego zawodu. Większość (68%, wzrost o 8 punktów) zgodziłaby się na pracę poza miejscem zamieszkania i związane z tym dojazdy. Trzy piąte bezrobotnych (60%, wzrost

⁴ W tym roku nieco zmodyfikowaliśmy wskaźnik stosując oprócz odpowiedzi „poszukuję pracy”

o 18 punktów) podjęłoby każdą pracę, nawet nisko płatną lub niezwiązaną z wyuczonym zawodem. Blisko połowa (47%, wzrost o 6 punktów) deklaruje chęć skorzystania z przyznawanych przez urząd pracy pieniędzy na założenie własnej firmy, a prawie dwie piąte (38%, wzrost o 5 punktów) wyraża gotowość do pracy za granicą. Nadal zdecydowana większość bezrobotnych nie zgodziłaby się na zmianę miejsca zamieszkania, jednak skłonność do takiego poświęcenia wyrażana jest również istotnie częściej niż przed rokiem. Przeprowadzkę do innej miejscowości, gdyby wiązało się to z gwarancją zatrudnienia, podjąłby obecnie co trzeci (35%, wzrost o 10 punktów).

Tabela 8

Czy jest Pan(i) gotowy(a):	Odpowiedzi twierdzące bezrobotnych według terminów badań								
	III 2004	III 2005	III 2006	III 2007	IV 2008	III 2009	III/IV 2010	III/IV 2011	III/IV 2012
	w procentach								
N=	139	141	164	135	101	108	210	228	219
– przekwalifikować się, nauczyć się nowego zawodu	87	77	72	74	66	71	73	73	80
– podjąć pracę poza miejscem zamieszkania, dojeżdżać do pracy	79	69	70	65	58	61	62	60	68
– podjąć każdą pracę, nawet nisko płatną lub niezwiązaną z wyuczonym zawodem	68	62	64	52	41	44	47	42	60
– skorzystać z przyznawanych przez urząd pracy pieniędzy na założenie własnej firmy	-	37	37	37	30	32	40	41	47
– podjąć pracę za granicą	51	42	53	39	26	30	33	33	38
– zmienić miejsce zamieszkania, żeby znaleźć pracę	32	36	37	31	28	31	24	25	35

Deklaracje bezrobotnych dosyć wyraźnie zmieniały się od 2004 roku. Obecnie ich gotowość do poświęceń jest dużo wyższa niż w ostatnich latach, co prawdopodobnie wynika z nieco gorszej rzeczywistej sytuacji na rynku pracy, sprawiającej, że znalezienie satysfakcjonującego zatrudnienia staje się coraz trudniejsze. Okazuje się na przykład, że obecnie gotowość bezrobotnych do skorzystania z pieniędzy przyznawanych przez urząd pracy na założenie własnej firmy jest najwyższa od czasu, kiedy monitorujemy tę kwestię. Dotychczas też bezrobotni rzadko w takim stopniu jak obecnie skłaniali się do zmiany miejsca zamieszkania w celu podjęcia zatrudnienia.

i „nie poszukuję” dodatkową kategorię „mam pracę załatwioną i czekam na jej podjęcie”.

SPÓLECZNY ZAKRES BEZROBOCIA

Obraz bezrobocia jest tak naprawdę uzależniony od tego, w jaki sposób definiujemy i jaką metodą mierzymy to zjawisko. Według GUS, bezrobocie w Polsce ma szerszy zakres, niż wynika to z danych Europejskiego Urzędu Statystycznego⁵. Opierając się na badaniach, które prowadzimy od 2001 roku, przedstawiamy cztery wskaźniki bezrobocia, a właściwie – cztery kategorie bezrobotnych. Pierwszą stanowią badani, którzy deklarują, że obecnie są bezrobotni, drugą tworzą ankietowani dodatkowo twierdzący, że poszukują pracy i są gotowi podjąć ją w najbliższym czasie, trzecią – zaliczający się do grona bezrobotnych i zarejestrowani w urzędzie pracy, a czwartą (powstałą z zastosowania wszystkich przyjętych kryteriów) stanowią ci, którzy uznają się za bezrobotnych, a jednocześnie są zarejestrowani w urzędzie pracy, poszukują zatrudnienia i są gotowi szybko podjąć je w najbliższym czasie.

Analiza wskaźników bezrobocia obliczonych dla ogółu bezrobotnych ukazuje, że ma ono najszerszy zakres wtedy, gdy bierzemy pod uwagę tylko subiektywne poczucie badanych (11%). Zasięg bezrobocia zawęża się, gdy uwzględnimy dodatkowo informacje o podejmowaniu przez nich działań mających na celu znalezienie pracy i deklaracje dotyczące gotowości szybkiego jej rozpoczęcia (7%). Niższe wskaźniki bezrobocia uzyskujemy także wówczas, gdy bierzemy pod uwagę fakt rejestracji w urzędzie pracy (6%) oraz – co oczywiste – stosujemy wszystkie wymienione kryteria (5%). Ilustruje to, w jakim stopniu społeczny zakres bezrobocia zależy od przyjętej definicji tego zjawiska.

	CBOS
Wskaźniki bezrobocia (według CBOS)	
Badani uznający się za bezrobotnych	11%
Badani uznający się za bezrobotnych oraz deklarujący, że poszukują pracy i gotowi są podjąć ją w najbliższym czasie	7%
Badani uznający się za bezrobotnych oraz deklarujący, że są zarejestrowani w urzędzie pracy	6%
Badani uznający się za bezrobotnych oraz deklarujący, że są zarejestrowani, poszukują pracy i gotowi są podjąć ją w najbliższym czasie	5%

Porównując wskaźniki uzyskane w naszych badaniach możemy zauważyć, że po w miarę systematycznym spadku odsetka wszystkich kategorii bezrobotnych,

⁵ Powodem tych różnic jest odmienne podejście badawcze. GUS opiera się na danych zebranych przez urzędy pracy i dotyczących tylko bezrobotnych w nich zarejestrowanych. Natomiast EUROSTAT dokonuje obliczeń na podstawie kwartalnych wyników BAEL – ankietowego badania aktywności ekonomicznej ludności (w których status bezrobotnego ma tylko osoba, która deklaruje, że aktywnie poszukuje pracy i jest gotowa szybko ją podjąć) oraz miesięcznych danych dotyczących bezrobocia rejestrowanego.

co obserwowaliśmy w latach 2006–2008, w roku 2009 nastąpił nieznaczny wzrost i od tej pory odsetki osób określających się jako bezrobotne, a także tych, które dodatkowo poszukują pracy i są gotowe ją podjąć w najbliższym czasie, oraz badanych uznających się za bezrobotnych i zarejestrowanych w urzędzie pracy, jak również tych, którzy spełniają wszystkie wymienione warunki – utrzymują się na stałym poziomie (ewentualne zmiany mieszczą się w granicach błędu pomiaru).

Tabela 9

Terminy badań	Badani uznający się za bezrobotnych			
	ogółem	oraz deklarujący, że:		
		poszukują pracy i gotowi są podjąć ją w najbliższym czasie	są zarejestrowani w urzędzie pracy	są zarejestrowani, poszukują pracy i gotowi są podjąć ją w najbliższym czasie
w procentach				
III 2005	14	9	10	8
III 2006	15	11	11	8
III 2007	15	8	9	6
IV 2008	9	5	6	4
III 2009	11	7	5	4
III/IV 2010	10	7	6	5
III/IV 2011	11	7	6	5
III/IV 2012	11	7	6	5

★

★

★

Z naszych badań wynika, że w tym roku poziom bezrobocia, bez względu na wyróżnione jego przejawy i wskaźniki, jest porównywalny z odnotowanym w ostatnich kilku latach. Mianem bezrobotnego określa się co dziewiąty dorosły Polak, przy czym jedynie co czternasty nie ma pracy i wyraża gotowość jej podjęcia oraz poszukuje zatrudnienia, co szesnasty jest zarejestrowany w urzędzie pracy, a co dwudziesty spełnia wszystkie omówione kryteria bezrobocia.

Jeśli chodzi o okres pozostawania bez pracy, zmiany są niewielkie. O ile kategoria osób długotrwale bezrobotnych niemal się nie zmieniła w stosunku do ubiegłego roku, o tyle w grupie respondentów będących bez pracy nie dłużej niż rok przybyło tych, którzy utracili zatrudnienie w ostatnich trzech miesiącach przed badaniem, ubyło natomiast tych, którzy poszukują pracy dłużej niż kwartał.

Zdecydowanie wzrosła natomiast gotowość osób bezrobotnych do poświęceń w celu znalezienia zatrudnienia, co może być związane z narastającym od ubiegłego roku społecznym przekonaniem o braku dostępności pracy na lokalnych rynkach⁶ oraz faktycznym nieznacznym wzrostem stopy bezrobocia rejestrowanego w Polsce⁷. W porównaniu z poprzednim pomiarem aż o 18 punktów wzrósł odsetek bezrobotnych gotowych podjąć każdą pracę (nawet nisko płatną lub niezwiązaną z wyuczonym zawodem), o 10 punktów zwiększył się odsetek bezrobotnych skłonnych do przeprowadzki w celu znalezienia zatrudnienia, o 8 punktów przybyło tych, którzy byliby gotowi dojeżdżać do pracy do innej miejscowości, a o 7 punktów zwiększył się odsetek niepracujących nastawionych na ewentualną zmianę kwalifikacji w celu znalezienia pracy.

Opracował
Rafał BOGUSZEWSKI

⁶ Zob. np. komunikat CBOS „Nastroje społeczne w kwietniu”, kwiecień 2012 (oprac. R. Boguszewski).

⁷ http://www.stat.gov.pl/gus/5840_1446_PLK_HTML.htm

A N E K S

Tabela 1

		Czy ktoś z Pana(i) gospodarstwa domowego jest obecnie bezrobotny, szuka pracy i byłby gotów podjąć ją w najbliższym czasie?		Liczba osób
		Tak	Nie	
		%	%	
Ogółem		24	76	2029
Płeć	Mężczyźni	25	75	967
	Kobiety	24	76	1061
Wiek	18-24 lata	35	65	254
	25-34	32	68	418
	35-44	22	78	334
	45-54	30	70	322
	55-64	20	80	371
	65 lat i więcej	11	89	329
Miejsce zamieszkania	Wieś	28	72	771
	Miasto do 20 tys.	26	74	305
	20-100 tys.	22	78	391
	101-500 tys.	22	78	338
	501 tys. i więcej mieszk.	18	82	223
Wykształcenie	Podstawowe	26	74	393
	Zasadnicze zawodowe	29	71	529
	Średnie	24	76	713
	Wyższe	16	84	394
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	13	87	224
	Średni personel, technicy	12	88	91
	Pracownicy adm.-biurowi	19	81	109
	Pracownicy usług	19	81	97
	Robotnicy wykwalifikowani	23	77	229
	Robotnicy niewykwalifik.	44	56	105
	Rolnicy	19	81	128
	Pracujący na własny rach.	15	85	93
Bierni zawodowo	Renciści	24	76	151
	Emeryci	10	90	437
	Uczniowie i studenci	33	67	139
	Bezrobotni	95	5	112
	Gospodynie domowe i inni	43	57	116
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	16	84	263
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	23	77	181
	sekt. pryw. poza rolnict.	21	79	476
	prywatnym gosp. rolnym	19	81	122
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	53	47	272
	501-750	37	63	230
	751-1000	22	78	306
	1001-1500	11	89	380
	Powyżej 1500 zł	9	91	347
Ocena własnych war. mater.	Złe	38	62	297
	Średnie	27	73	937
	Dobre	16	84	795
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	20	80	102
	Raz w tygodniu	24	76	958
	1-2 razy w miesiącu	26	74	350
	Kilka razy w roku	27	73	432
	W ogóle nie uczestniczy	25	75	188
Poglądy polityczne	Lewica	24	76	370
	Centrum	23	77	661
	Prawica	24	76	546
	Trudno powiedzieć	29	71	452

Tabela 2

		Czy Pan(i) jest obecnie bezrobotny(a) lub kiedykolwiek w przeszłości był(a) Pan(i) bezrobotny(a) przez krótki lub dłuższy czas?				Liczba osób
		Nie jestem i nigdy nie byłem(a)m bezrobotny(a)	Nie jestem bezrobotny(a), ale w przeszłości byłem(a)m bezrobotny(a) przez krótki czas	Nie jestem bezrobotny(a), ale w przeszłości byłem(a)m bezrobotny(a) przez dłuższy czas	Obecnie jestem bezrobotny(a)	
		%	%	%	%	
Ogółem		61	20	8	11	2004
Płeć	Mężczyźni	60	24	7	9	958
	Kobiety	62	17	9	12	1046
Wiek	18-24 lata	62	14	3	22	250
	25-34	40	35	10	16	417
	35-44	47	29	12	12	331
	45-54	61	20	6	13	320
	55-64	71	14	10	4	367
	65 lat i więcej	91	4	5	0	319
Miejsce zamieszkania	Wieś	62	18	8	12	763
	Miasto do 20 tys.	65	17	5	13	305
	20-100 tys.	58	23	10	9	388
	101-500 tys.	60	19	10	11	332
	501 tys. i więcej mieszk.	60	27	6	7	215
Wykształcenie	Podstawowe	73	8	7	13	378
	Zasadnicze zawodowe	51	24	11	14	529
	Średnie	61	20	7	11	705
	Wyższe	62	27	6	5	392
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	63	31	5	1	224
	Średni personel, technicy	70	16	13	1	91
	Pracownicy adm.-biurowi	59	29	9	2	107
	Pracownicy usług	45	34	19	2	97
	Robotnicy wykwalifikowani	51	37	11	0	229
	Robotnicy niewykwalifik.	33	34	21	12	105
	Rolnicy	69	20	6	5	128
Pracujący na własny rach.	62	33	5		93	
Bierni zawodowo	Renciści	63	19	13	5	145
	Emeryci	88	7	5	0	428
	Uczniowie i studenci	79	3		18	136
	Bezrobotni	1	3	1	94	112
	Gospodynie domowe i inni	30	14	7	49	110
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	66	25	8	0	263
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	54	31	14	1	181
	sekt. prywat. poza rolnict.	49	37	11	3	475
	prywatnym gosp. rolnym	65	22	7	6	122
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	44	16	10	31	268
	501-750	51	22	10	16	224
	751-1000	62	19	9	9	304
	1001-1500	69	20	8	3	379
	Powyżej 1500 zł	72	22	4	2	345
Ocena własnych war. mater.	Złe	47	17	14	21	290
	Średnie	61	20	8	11	928
	Dobre	66	22	6	7	785
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	69	15	8	8	102
	Raz w tygodniu	66	17	8	9	948
	1-2 razy w miesiącu	56	22	9	14	344
	Kilka razy w roku	48	29	9	14	427
	W ogóle nie uczestniczy	67	16	6	11	183
Poglądy polityczne	Lewica	62	22	8	8	367
	Centrum	56	23	9	12	655
	Prawica	67	18	5	10	538
	Trudno powiedzieć	61	17	10	13	443

Tabela 3

		Wskaźniki bezrobocia według CBOS				Pozostali badani	Liczba osób
		Zdeklarowani bezrobotni	Bezrobotni poszukujący pracy i gotowi ją podjąć w najbliższym czasie	Bezrobotni zarejestrowani w urzędzie pracy	Bezrobotni zarejestrowani w urzędzie pracy, którzy poszukują pracy i gotowi są ją podjąć w najbliższym czasie		
		%	%	%	%		
Ogółem		11	7	6	5	89	2033
Płeć	Mężczyźni	9	7	6	5	91	968
	Kobiety	12	7	7	5	88	1065
Wiek	18-24 lata	21	12	13	9	79	254
	25-34	16	11	10	8	84	418
	35-44	12	8	7	5	88	334
	45-54	13	11	7	6	87	322
	55-64	4	2	2	1	96	371
	65 lat i więcej	0	0	0	0	100	334
Miejsce zamieszkania	Wieś	12	8	7	6	88	771
	Miasto do 20 tys.	13	9	9	7	87	309
	20-100 tys.	9	6	5	4	91	392
	101-500 tys.	11	6	6	4	89	338
	501 tys. i więcej mieszk.	7	5	3	3	93	223
Wykształcenie	Podstawowe	12	6	7	5	88	397
	Zasadnicze zawodowe	14	10	9	7	86	529
	Średnie	11	8	6	5	89	713
	Wyższe	5	3	3	2	95	394
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	31	21	19	16	69	272
	501-750	16	12	10	9	84	230
	751-1000	9	6	5	4	91	308
	1001-1500	3	1	1	1	97	383
	Powyżej 1500 zł	2	1	1	0	98	347
Ocena własnych war. mater.	Złe	21	16	14	12	79	299
	Średnie	11	7	6	5	89	938
	Dobre	6	3	3	2	94	796
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	8	7	4	3	92	102
	Raz w tygodniu	8	6	5	4	92	961
	1-2 razy w miesiącu	13	9	8	7	87	350
	Kilka razy w roku	14	10	9	7	86	433
	W ogóle nie uczestniczy	11	6	6	4	89	188
Poglądy polityczne	Lewica	8	5	4	4	92	370
	Centrum	12	8	6	5	88	661
	Prawica	10	7	6	5	90	548
	Trudno powiedzieć	13	8	9	6	87	454